

Projekt MITSKI PARK

Skupna čezmejna turistična destinacija za ohranjanje, varstvo in promocijo dediščine mitske krajine prostora
Zajednička prekogranična turistična destinacija za očuvanje, zaščito i promicanje baštine mitskog prostora

T 1.1.3 Zbirka gradiv ljudskega izročila iz Rodika (Mitski park Interreg)

PRIPOVEDOVALKA: Jasna Majda Peršolja

Bela Kačana Taboru / Robida

Tam na rodiški Robidi je bil anbot velik in mogočen grad. Strela je udarila vanj in zažgala se je streha. Polej se je kmalu zrušil. Ostalo je veliko merišče. V tistem merišču je bila velika lepa bela kača. Eni ljudje so rekli, da je kača črna in da je tisto zakleta grofica. Ma vsi so se kače bali, naj bo črna ali bela, in starši so rekli otrokom, ko so šli na Robido: »Varte se kače. V merišču je nevarno.«

Enkrat je šel če po drva Babudrov Pepček. Nasekal je drva in obsekal frašče. Polej je šel še h gabrovemu grmi, da bi odsekal pokrč. Je z roko stegnil v grm po kolc. Nič ni pogledal. Okrog kolca je bila ovita kača. V momenti se mu je ovila okoli roke in jo začela stiskati, da je fanti sapa pohajala. Fant je jmel v drugi roki sekuro, a je bil tako zmešan in prestrašen, da ni udaril z njo. Še spustil jo je na tla. Kača se je ovijala gor po celi roki in se mu ovila okoli vrata in mu šla z glavo v višino oči. Tam je srepela v oči in sikala z jezičkom. Tako ga je stiskala za vrat, da je bil ves zaripel. Si je mislil, da je po njemi. Z zadnjimi močmi je pomislil: »O bog in mamka božja! Reši me tega kačjega vraga.« Če verjeste ali ne. To je pomagalo.

Vedamc in Kobilja glava

En mož je bil vedamc. Se je rodil z nogami naprej. Zato je znal vse, kaj so ljudje mislili. In to je on izkoriščal pri pogovorih in pri mešetarjenju. Je gledal človeka v oči in mu je prebral misli. Tako je obogatel. In je ratal najbolj bogat v vasi.

Pa je čul, da lahko zastopiš tudi živalsko govorico, če si deneš pod kušin praprotno seme. Je šel v gozd in je nabral našel drobceno praprotno seme. V noči na Sveti Jevan se je zbudil in je poslušal. Je čul tašne glasove, ki jih prej še nikdar ni. In je tudi zastopil, kaj pomenijo.

Vedamc je vstal in šel proti štali. Je čul, kako se pogovarjasta vol in konj.

Konj je rekel: »Če bi naš gospodar, ki se drži, da je vedamc, vse znal, bi znal tudi to, da ob kolcu, tam kamor visi konjska labanja, na Kobjiglavi, zakopan zaklad. On bi šel ob polnoči ob prvi polni luni po veliki noči če in bi izkopal zaklad.«

Vol pa je rekel: »Ma ja, potlej pa bi bil še bolj lakomen, kakor je. Tako nas strada, da nam kruli prav v deveto jeb. Še dobro, da so mlatiči omlatili žito bolj površno in so pustili v slabi pet mernikov žita. Tako bomo preživeli to leto in ne bomo ukrepali od lakote.«

Vedamc je to čul in je takoj naslednji dan ukazal mlatičem, naj žito še enkrat premlatijo. Niso smeli prej odnehati, dokler niso namlatili pet polnih mernikov žita.

Projekt MITSKI PARK

Skupna čezmejna turistična destinacija za ohranjanje, varstvo in promocijo dediščine mitske krajine prostora
Zajednička prekogranična turistična destinacija za očuvanje, zaščito i promicanje baštine mitskog prostora

Vol in konj sta celo zimo jedla pusto slamo in sta tako shujšala, da so jih bile same kosti, kar šklepetale in rožljale so. Samo še koža je visela s hrbta. Ob veliki noči sta komaj stala pokonci od lakote in vsega hudega.

Konj pa je rekel volu: »Komaj čakam prve polne lune. Potlej bova rešena.«

Tisti večer, ko je zasijala polna luna, tista prva po veliki noči, je šel vedamc kopat zaklad. Tam na Kobjeglavi pri kolci, je visela konjska lobanja, tam je začnu kopati. Kakor je začnu, so priletele tja štrige in so začele plesati okoli kolca in tudi okoli njega. So zgrabile lakomnega vedamca in so se z njim vrtele okoli kolca in so tudi vlekale, da so ga raztrgale in razčetverile. Potlej so skopale pri kolcu jamo in tiste kose zakopale poleg lonca z denarjem.

Vol je vprašal konja: »Ti, kako to, da so ga štrige raztrgale?«

Konj je rekel: »Jaz sem vedel, da ima vedamc praprotno seme in zato ti nisem povedal, da bi mogel na kolc zvezati makončevo vejo. Štrige bi izgubile moč in zaklad bi bil njegov.« Tako pa je še zdaj tam.

Njivice

Tam na Njivicah je bila enkrat ena vas. Ljudje so tam dolgo živeli, ma pole so šli v Brezovico. V tiste hiše so se potlej naselili cigani. En cigan je bil kovač. Ociganil je popotnike, ki so hodili mimo in so se tam ustavljali, da so nakrmili konje. Vsakemu, ki je prišel zvečer do njegove hiše, je rekel: »Vam dam zastonj prenočišče.« Popotniki so ponavadi privolili in so tam prespali.

Ko je popotnik prišel v sobo, mu je kovač pokazal lepo kovano posteljo. Popotnik se je vlegel na posteljo, kovač pa ga je zakoval in posteljo skrajšal s posebno ročico.

»Za mojo posteljo si prevelik,« je rekel. Vzel je sekuro in ga zmanjšal, pri glavi in pri nogah.

Kose mrtveca je zakopal za kovačijo. Pole je konje prefarbal in prekoval in tako predružačene je preprodajal. In vse, kar so imeli s sabo, je če po Pivškem prodajal.

Od tabot je minilo že mnogo let. Ma ljudje so se kraja ponoči malo izogibali, so rekli, da tam straši in da se duše vicajo. Tako da niso hodili mimo.

Enkrat pa je šla Cesarica z Rodika na Artviže. Malce se je zaklepetala pri Mariji Dudkovi in je pred mrakom hitela proti domi. Ko se je približala Njivicam, je tam videla majhne ognjene plamenčke, ki so goreli na zemlji. Tako, enega pol metra so bili visoki. Ko se jim je Cesarica približala, so ugasnili. Ko je tela stopit čeznje, pa so se pognali kvišku.

Ona je vzela eno vejo in začela gasiti ogenj. Bolj je tolkla po njemi, bolj je ratal višji in višji. Je gorela je zemlja, ne les ali pa grmje. In jo je primla ena grozna tesnoba. Ni mogla prekoračiti ognja. Zato se je obrnila nazaj proti Rodiki. Je tekla vso pot do vasi. Vsa prestrašena in mokra je prišla nazaj in povedala, kaj jo je tokalo.

Ljudje so jo poslušali in ji povedali, da je bil tisti ogenj z unga sveta. So se duše vicale.

Projekt MITSKI PARK

Skupna čezmejna turistična destinacija za ohranjanje, varstvo in promocijo dediščine mitske krajine prostora
Zajednička prekogranična turistična destinacija za očuvanje, zaščito i promicanje baštine mitskog prostora

Pri Križemdrevi , ob cesti, meter pod tromejnim kamnom

Križemdrev ni navaden kraj, tam raste en mogočen zelen hrast in tam ponoči lahko srečaš tudi krvavo stegno. Ni dobro hodit ponoči tam.

Tine iz Artviž je hodil zmeraj se ženit v Rodik. In je za vsak dan prišel in je plesal in pil, jel zelje s klobasico in se poveseil, kakor se pač fantu spodobi. Zadržal se je dolgo in pupa je rekla: »Kmalu bo polnoč, ostani leti, ne hodi domov«.

Ma on se je odpravil na Artviže. Bil je lih lepo zagret in se je zapletal z enega kraja ceste na drugega in si svetil s falarjem.

Ko je prišel z Vrhul na Križemdrev, je zagledal enega velikanskega moža, ki je kar z neba visel na konopu.

Kar naenbot je z obešenca dol utrgala ena noga. Polej je pala še ta noga. Poli je cepnila desna roka. Čez en cajt še leva roka. In poli je zgrmel dol trup. Samo glava je še visela z neba na konopu.

Na tleh se je ta obešenec nazaj sestavil in brez glave je začel marširati proti Tinetu. Bil mu je vedno bliže in ko je prišel prav blizek, je Tine videl, da je ta pošast brez glave kosmata in da ima krvava stegna.

Tine se je v momentu streznil. Hitro se je prekrizal in poklical Boga na pomoč.

Jajdešna / Ajdovščina

Na najvišjem vrhi rodiške luze je Jajdešna, tam so enkrat živeli velikani. Pravijo, da niso bili takšni kot me, so bili bolj zategle kože in da so imeli takšne črne, ricaste lase. Ti velikani so imeli eno veliko mesto Jajdešna in tisto mesto je imelo velikansko obzidje in tri mogočna vrata, ki so bila zapasadurjena: ena so bila zlata, ena so bila srebrna in ena so bila bronasta. Pravijo, da so bili velikani dobri kovači in da so znali skovati, kar si se zmisli. Vse so imeli tej ljudje, samo njiv ne, in zato so bili dosti botov lačni. So imeli ene lehce tam na Njivicah in štihterco na Guri, ma dosti jim ni rodilo.

S temi velikani so imeli Rodičani dosti opravkov. Ponoči, ko so Rodičani spali, so se priplazili velikani na njive v Čelevem in so jim pokradli repo in korenje. Ko so Rodičani vstali, je bilo že vse oroapano.

Rodičani si niso upali sprimit boja z velikani, niso imeli nanka orožja ne nič, so se jih malo bali. Zato so pole začeli saditi repe v polji rodiškemi, so očistili črno trnje in naredili polje, še danes je tam rodiško polje.

Velikani so živeli še naprej na Jajdešni. Pole je prišla enkrat ena vojska in vsi moški velikani so šli v vojno. Prej ko so šli, so zakopali svoje zaklade. In so pustili doma samo otroke, žene in starce. In teh velikanov ni bilo več v dolino.

Projekt MITSKI PARK

Skupna čezmejna turistična destinacija za ohranjanje, varstvo in promocijo dediščine mitske krajine prostora
Zajednička prekogranična turistična destinacija za očuvanje, zaščito i promicanje baštine mitskog prostora

Prej ko šli, so prosili kačona lintverja, naj varje njihove zaklade. Dokler bo lintver živ, noben ne bo ukradel zaklade. Še danes varje, še danes je tam. Samo starci in otroci pa niso mogli tam živeti, zato so počasi šli v Podluzo in si tam naredili hiše. In zdaj so Podluzci potomci Jajdov.

Čuk / Jezero

Rodiški Čuk je hrib, ki čepi nad vasjo in jo gleda vas noč in dan. Čuk je nenavaden hrib. Okoli hriba je kamenje in zemlja, noter pa je votel in poln vode. Na dnu tiste vode je velik grad. V tistmi gradi živi rodiški kačon. Tisti kačon se kliče lintvar.

Vsak dan zjutro kačon gre na potep. Priplava po vodi gor na vrh, kamor voda ven iz Čuka gleda. In začne pehat vodo ven. Ker je bolj topla, se v njej lintvar greje.

Potlej gre lintvar spet v vodo v hribu. Vsak dan zamaši vse luknje in skrbi, da voda ne odteče.

In boste rekli, kakšen je? On ni navadna kača, je velik, zelen in ima takšno rožo na glavi, kakor petelin. Ima majhna ušesca in jezik ima kot kača. Ma zobe pa jma drugačne, jih ima polna usta. In ta kačon, ko pride gor, pogleda, kako je. Če se ga kaj razjezi, on bi lahko udaril z repom in bi Čuk v sredi počil in voda bi odnesla Rodik.

Zato ljudje ahtajo, da kačona ne ujezijo, zato ker kačon prinese tudi strela. Če rečeš strela, te udari. Ni varno. Kačon pihne ven strupeno sapo, se naredijo veliki oblaki, začne padat toča, začne padat sodra ali karkoli... In bliska in grmi in ubije dosti ljudi.

Zato Rodičani jemajo rešpekt do kačona. Ga strašno pošacajo.

Baba

Enkrat so tukaj živeli velikani. Njihova mati je bila ena velikanska baba. Otroci so ji napravili kip in ga postavili na vzdignjenem mestu v Debeli riži. Najprej so ji naredili velik trebuh, popek, dva fjanke, debelo debelo ret, dva zezka in glavo.

Ta velikanska mati je imela dosti dosti otrok. In če ji je kdo delal dešpeti in se ji povzpел na glavo, ga je zgrabila, zdrobila in požrla.

In zato, ljudje božji, ne dražite babe. Lahko ji splezaste na trebuh in na fjanke, ma na glavo ne, ni varno.

Baba, ona je ko baba, najboljša, pravijo, da je slaba. Ma, tako slaba kot je rodiška baba, je ni na svetu. In kako je ognusna. Prej ko ona pride v vas, se ustavi na Čelevem in Krasići. Eno nogo dene na Čuk, se obrne proti Slopam, pokaže Rodiku ret in reče: PRDEC NAGAJA, FITA NE DAJA, VEN NEJ GRE!

To ponovi tri bote in potlej prdne. Prdi dolgo dolgo in njena sapa je taka kot ena gorka burja. Potlej se obrne in se poščije in njena voda je kakor gorek dež. In zato rečejo Rodičani njeni sapi uscanka,

Projekt MITSKI PARK

Skupna čezmejna turistična destinacija za ohranjanje, varstvo in promocijo dediščine mitske krajine prostora
Zajednička prekogranična turistična destinacija za očuvanje, zaščito i promicanje baštine mitskog prostora

dežji pa rečejo uscankin dež. Ko se baba olajša, se odpravi će v nižino, v Milan. Ko je vre daleč, se obrne proti Rodiku in vzdigne gor krilo in pokaže vse, kar ima spodaj. Takrat se dvignejo tudi oblaki. In Rodičani rečejo: »Baba je vzdignila krilo, nebo se bo zjasnilo, dežja ne bo!« Tako je to!

Kako so ratala rodiške jame - Remeščica, Fukova, Šlavrova in Cikova jama

Po svetu sta hodila Jezus in sveti Peter. Jezus je bil suh in droben, saj se je vedno postil in stradal. Sv. Peter pa je bil debel in močan, ker je rad jel. Zmeraj je je in kar naprej je bil lačen. Peter je bil pravi babec. In se je tega tudi zavedal, da ga je en kos. Rad se je hvalil, da je mož kot se šika. Ko je hodil po svetu, je vedno hodil za Jezusom. Mislil si je, da je Jezus res božji sin, a on je le lepši moški in močnejši. Opazoval je Jezusova dela in si je mislil, da bi on opravil boljše, bolj hitro in lepše.

In tako sta prišla enkrat na rodiško Luzo. Na vrhu sta se usedla. Peter, ki je bil zmeraj lačen, je vzel iz bisage kruh, da bi pomarendal. Potlej si je odrezal kos pancete in je vse ponudil tudi Jezuse. Jezus pa se je zahvalil in ni vzel marende. Izkopal je nekaj praprotovih koreninic in tisto grizljal. In sta jedla vsak svoje. Sveti Peter je rekel Jezusu:

»Vidiš, Jezus, če bi ti jedel panceto in klobase in popil še en kvartin vina, bi bil tako močan, kot sem jaz. Poglej, kaj bom naredil!«

Je vzel eno veliko stenačo in jo zafrlaščil dol z Luze. Je frlela po zraki do Debele griže. Tam je naredilo comp. Stenača je priletela v zemljo in ratala je velika in široka jama.

»Si videl, Jezus, kakšna Remeščica je ratala?« se je hvalil Peter.

Jezus pa mu je rekel: »Ma res si močan, sveti Peter. Ma tudi jaz lahko naredim jamo. Bom vrgel te kamenčke in ti boš izmeril, kako globoke jame bodo ratala.«

Jezus je vzel tri pestnjake. Enega je zalučal daleč. Kamen je letel vle do Boršta. Tam se je poleg kala zaril v zemljo. Drugi kamen je vrgel v Malagrišce in iz njega ratala jama. In nadalje je vrgel enega tja v Lesnjac in tudi tam je ratala jama.

Pole sta šla merit globine jam. Remeščica je bila strašno široka. Ma je bila plitva in se je videlo dno. Šlavrova in Fukovo jama sta izmerila s štriki. Cikovi pa nista najdla dana. Sveti Peter je rekel: »Bom se spustil v jama in bom videl, koliko je globoka.« Pa je rekel Jezus: »Peter, ne bodi munjen. Ne hodi dol! Saj veš, da je jama globoka in sega vele do pekla.«

Peter se je ustavil in rekel: »Ajej, Jezus, ma kaj sva midva naredila. Sva odprla pot hudiču na ta svet.«

Škrat v Cikovi jami

V Rodiki ni dosti škratov. Ma eden pa zagotovo je. Ta živi v Lesnjacu v Cikovi jami.

Ko so enkrat pasli fantje tam v Drobni griži, so šli v to globoko dolino, v Lesnjac. In kaj niso videli tam enega majhnega možka v zelenih hlačah. Obraz je imel ves naguban in porasel, imel je dolgo sivo

Projekt MITSKI PARK

Skupna čezmejna turistična destinacija za ohranjanje, varstvo in promocijo dediščine mitske krajine prostora
Zajednička prekogranična turistična destinacija za očuvanje, zaščito i promicanje baštine mitskog prostora

brado. Ta možek se je smejal in poskakaval in jim dal belega kruha. Ko so fantje še teli jesti, jih je zvalil k jami. Ko so prišli fantje do jame, so se ustavili. Ma en pastir je bil tako predrzen, da je stopil na rob jame.

Škrat ga je potegnil.

Fant je padal in padal in padal pole, štrbunk, je pal v vodo. Pogledal je naokoli in videl, da je na dnu jame lepo jezerce in so bile okrog njega krasne dvorane, polne krasnih kipov. Škrat je fanta potegnil iz vode, mu dal jesti in piti. Mu je dal grozdja, opaši, sešja, pečenke in kruha, kolikor je tel.

Fant je sedel pri mizi in jel. Pole ga je škrat peljal spat na mehko praprot.

In tako je bilo iz dneva v dan. Sta jedla in spala in jedla in spala.

En dan pa je fant ratal žalosten.

»Jaz bi rad šel domov!« je rekel škrtu.

»Ma kaj ti manjka pri meni?« je vprašal škrat.

»Ma nič mi ne manjka! Ma manjkajo mi mama in oče in moji bratje in moje sestre!«

In je začel jokati in škrat se ga je usmilil in ga odnesel ven iz jame.

Ko se je vrnil v vas, so ga vsi začudeno gledali. Nobeden ga ni več poznal. Ma tudi on ni poznal več nobenega.

Je rekel: »Ma kaj je ta vas Rodik? Kaj vi poznate tega in tega, ki je bil moj oče?« Potlej so mu povedali, da je njegov oče že dolgo cajta mrtev in da tudi njihove hiše ni več v vasi. In še to so mu povedali, da so res pravili stari ljudje, da je enkrat pal v Cikovo jamo en pastir, ma je od tega pasalo dosti časa.

Fant se na tem svetu ni več znašel. Odšel je v Istro in tam pasel ovce.

Fukova jama / Majakavc

Tam pri kranjski cesti je ena velika jama, ki ji rečejo Rodičani Majakavc ali Fukova jama. K tisti jami ni zdravo hoditi. Buhvej, kaj vse se godi tam. Pravijo, da se tam zbirajo cuprniki in cuprnice. Od vsepovsod hodijo če in gorje, če nanje naleti poštena človeška duša. Tudi kravam vzamejo mleko in doma ni več kaj molst. Cuprniki spijsjo vse. Ma kaj vime in mleko... Najhujše je, če se lotijo cuprniki in cuprnice človeka. Tako se je zgodilo z enim fantom iz Rodika. Ograda okoli jame je bila njihova in on je šel kositi tja seno. In, kaj je videl?

V jamo so od vsepovsod prifrčali cuprniki in za njimi še ena jata starih cuprnic. Te so potlej tam spile nekaj medežije iz ene flaškice in ne moreš si predstavljati, kako lepe pupe so ratala. In potlej so začeli plesati cuprniki in cuprnice in skakat okoli jame. Fant se je skrival za eno steno in jih je gledal. Je imel tudi kaj videti. Take so delali cuprniki in cuprnice, sam greh, sam velik greh. So se gonili cuprniki

Projekt MITSKI PARK

Skupna čezmejna turistična destinacija za ohranjanje, varstvo in promocijo dediščine mitske krajine prostora
Zajednička prekogranična turistična destinacija za očuvanje, zaščito i promicanje baštine mitskog prostora

med sabo, pa potlej vsi skept. In tega fanta je strašno zanimalo, kaj delajo, zato je vzdignil malo previsoko glavo iznad stene, da bi boljše videl, in so ga zagledale. Cuprnice so zagnale tak krik in so ga zvlekale na sredo travnika. In so se začele iz njega norčevati. Je bil ta fant tako, eno ubogo revše. Je bil tak bolj majhen možek. Ma, one so ga tako razdražile, da je ratal tak kot en velik babec, in potlej so take delale z njim, da je bil kot v nebesih.

In ni ga bilo domov tri dan.

Po treh dnevih je prišel domov ves zmartran, prepoten in brez kose. Samo smejal se je, kakor da bi bil neumen. In potlej je začel praviti doma in pri stričevih, kaj se mu je zgodilo. Ljudje mu niso miga vervali. So mu zrekli Fukec in tako se še zdaj pri hiši reče pri Fukovih in jami rečejo Fukova jama. In ne več Majakavc.

Šlavrova jama -Škrat v jami v Boršti

Tista jama v Boršti je strašno globoka. Ima tudi tisto dobro lastnost, da odvzame Rodičanom prav vse skrbi. Če človeka primejo težave in si ne more sam pomagat, gre k jami in tam dobi nasvet: tam se odloči, kako bo živel naprej, al pej če ne, skoči v jamo.

Pravijo, da je v jami eno škratle, ma še prej pred škratlem je živel zmaj s tremi glavami. Ma ko so zmaja ubili, je bila jama frej. In je pršlo škratle noter. Tisto škratle je gospodar od duš, zastopi vse, kaj se dogaja. In je pameten in če le more, pomaga z nasvetom. Ma če ne, pokliče človeka k sebi, da jema on kompanijo tam notri.

Tako se je zgodilo enkrat s strino stričevo. Njen mož je bil en lep babec. Mu nej blo bab nikdar zadosti. Zmerom si je nejdu kašno za zraven, al deklo al vdovo. In žena je trpela in se grizla. In pole je šla k jami v Boršt.

Ona si je odvezala fečov (**ruta**), si ga je denla na hrastovo vejo in pole je začela tam jokati in se vzdihovat. Pole je klicala dol v jamo: 'Škratle, ma dej, pomagmi, no. Povej mi, kej nej nardim, da bo moj mož mene jemal rad in da ne bo več skakal povsod. Zdej jema tisto pijano. Še domu jo je pripeljal in tako sramoto mi dela, da ne več, kaj bi.'

Čez en cajt je škratle pršlo ven z jame. Je primlo strino za roko in je reklo: 'Je nej pomoči, strina. Babec se je rodil in babec bo ostal. Se ne spremeni, dokler ga je kej v hlačah.'

'Ma jaz ne morem več, ne morem prenašat tega trpljenja in te sramote.'

Škratle je pokazalo na jamo. Pobožalo je strino, jo pobešalo in je reklo: 'Čuj, hodi ti z mano v jamo. Bom zmerom dober s tabo. Boš znala vse, kar je. Tam ti bo dobro.'

Strina je pa rekla: 'Čuj, čuj, ma veš, da ne morem. Jaz imam otroke.'

Škratle pa je reklo, jo prepričevalo, da je pozabla na vse. In je šla z njim v jamo.

Projekt MITSKI PARK

Skupna čezmejna turistična destinacija za ohranjanje, varstvo in promocijo dediščine mitske krajine prostora
Zajednička prekogranična turistična destinacija za očuvanje, zaščito i promicanje baštine mitskog prostora

Stričevi so strino iskali, klicali, ma je niso najdli. Komaj na pomlad je gnala past v Boršt Šlavrova pupka krave. In tam je vidla pri hrasti tisti fečov. Takoj je povedla doma. In pol so šli moži, so se spustili po štriku v jamo in tam so najdli mrtvo strino. Škrtle pa je zginilo. Od takrat pa ni zvabilo v jamo nobene ženske več. Je pasalo več kot sto let.

Rodiški zmaj

Enbot je bil kralj, ko je imel hčerko edinko. In jo je čuval in varoval kot svoje oko. Ko je hčerka odrasla in bi se morala poročiti, se je pojavil rodiški troglavi zmaj. Iz unega sveta se je privalil iz Šlavrove jame. Odletel je na grad h kralju in mu rekel, naj mu za Sveti Jevan pripelje hčer v jamo. Če mu ne bo dal hčere, bo prišel in vso vas zastrupil. Grad bo uničil, porušil, zažgal. Kralja in kraljico raztrgal na majhne koščke in tako naprej.

Kralj se je zmaja bal. Edinke pa mu tudi ni hotel dati za ženo. Pa se je domislil, da bi dekile in kraljestvo lahko rešil tako, če bi kakšen zmaja ubil.

Je poklical vse fante iz svojega kraljestva. Je za zmajeve glave obljubil hčer in pol kraljestva.

In tako so se odpravili fantje iz vseh vasi, da bi šli, ma so se malo bali. Zmaj je zmaj. Ma eni trije bratje so se vseeno odpravili k jami, da bi prišli na oni svet in ubili zverino. Še prej so po celi vasi pobrali vse opasivence in konope in vse vrvi. Zvezali so jih v dolg konop in doma so dobro nabrusili eno sekuro, ki so ji rekli šajtlenka.

In so šli k jami, tam so se začeli menit, kdo bo šel v jamo. Polej so naredili tri dolge slamice. Tisti, ki bi potegnil najkrajšo, tisti bi mogel iti v jamo. Druga dva bi počakala zgoraj in ga povlekla gor. In tako so tudi naredili. Najstarejši je povlekel najdaljšo slamico, srednji je povlekel srednjo slamico, najmlajši pa je potegnil tisto najboolj kratko.

In pole sta tastarša brata povezala najmlajšega za konop. Sta mu dala v roko šajtlenko in čez rame boršo za zmajeve glave in sta ga začela spuščavat v jamo. Dokler je bil konop, sta se ona dva oglašala: »Kaj je že na dnu?«

»Ne, še manjka!« je odgovarjal najmlajši. Pole je videl, da bo kmalu dno. Konopa pa ni bilo več. »Pa skoči! Bova že najdla kej vrvi in bova podaljšala in te povlekla gor.«

Najmlajši je skočil dol. Ma ni bilo prav malo. Kakšnih sedem, osem metrov. Fant si je v jami posvetil in v kotu, da spi zmaja. Hitro stopil je k njemu in mu s šajtlenko odsekal vse tri glave. Unadva sta med tem cajtom tekla v vas in odrezala konopo od rodiških zvonov. In ko sta prišla nazaj, sta podaljšala vrv in rekla najmlajšemu, da ga bosta potegnili gor. Eden pa je rekel: »Najprej bomo potegnili gor zmajeve glave, pole še tebe.«

Tisti v jami ni vedel, kaj naredit. Pole je vzel zmajeve jezike, jih odsekal in jih denel v aržet. Glave pa je dal v torbo in jo zvezal za konop, in brata sta hitro potegnili glave iz jame. Namesto da bi poslala še konop dol za tamlajšega, sta rekla, da sta onadva ubila zmaja. Kralj je enega, da bo poročil s

Projekt MITSKI PARK

Skupna čezmejna turistična destinacija za ohranjanje, varstvo in promocijo dediščine mitske krajine prostora
Zajednička prekogranična turistična destinacija za očuvanje, zaščito i promicanje baštine mitskog prostora

kraljevo hčerko, drugega pa bo dal za poveljnika. In unega so pustili v jami. Fant ni vedel, kaj bi. Lačen ni bil, je bilo polno zmajevega mesa tam. Gor pa tudi ni mogel.

Pol je začelo meso smrdet, in v jamo se je spustil velik ptič. Ko se je nažrl mrhovine in se je hotel dvigniti, se je fant hitro primil njegove kremplje in ptič ga je prinesel na vrh. Fant se je hitro odpravil na grad. Tam so se glih pripravljali na ohcet. Pred cerkvijo je bila miza in na mizi so bile tri velike zmajeve glave.

Najmlajši je šel k mizi in rekel:

»Jaz bi rad videl zmajeve jezike. Kakšen jezik ima zmaj?«

Pogledali so, a jezikov ni bilo v nobenem kraju. Pol je fant potegnil jezike iz varžeta in jih pokazal.

Kralj je dal oba sleparja prebičati in jih izgnal iz kraljestva. Najmlajšega je oženil s hčerko in mu je dal pol posestva. Najmlajši fant je srečno živel in še danes živi, če še ni umrl.

Šembilja in Hudičev stol (Pod lisično)

Hudič je zmeraj hodil v našo vas. V našem konfinu si je naredil dirkališče. Hudič je skoraj vsak dan po Rodiškem dirkal. Si je naredil posebno vozilo, ki so mu rekli šembilja. To dirkalno vozilo je drvelo, rohnelo, ropotalo in za njim se je kadilo in smrdelo po žvepli. Ko se je približal hišam, se je zemlja tresla in vse se je poskrilo, da jih ne bi zadeli bliski, ki so švigali izpod koles šembilje. Hudič pa je sedel razkoračeno na šembilji, se režal in na ves glas rjovel.

Medtem ko je dirkal, je najrajši šel če Pod lisično. Tam je en globok potok. Nad njim je velika stena in na tisti steni so globoke raze.

O tistih razah, mi je pravil en star mož, da so ratale takrat, ko je hudič dirkal navzdol. Se je pognal navadno s Čuka dol po Greščini na Prelovc. Od tam se je pognal v potok Pod koriti in dol k Malnom. Ko je enkrat prišel z vso brzino dol do Brc, se mu je pokvaril žljaf.

Šembilja je drvela s tako hitrostjo, da se je še on ustrašil. Je pritiskal na žljaf in pritiskal, ma nič ni pomagalo. Šembilja je šumela in ropotala dol Pod lisično. Tam pa mu je le en žajf prijel. Šembilja je zavarila po gladki steni, da se še zdaj pozna. Potlej se je prevrnila in je rila, je rila dol, da je naredila globok potok. Po tistem globokem potoku teče zdaj vsa voda iz Devc in iz Stršinovega vrha. Šembilja je rila in rila dol do Dan. Tam je prebila zemljo in se pogreznila s hudičem vred v pekel. Tam, kjer je šembilja izginila, je ostala luknja. Je en velik požiralnik in vsa voda, namesto da bi tekla v reko, teče sedaj v pekel. In suhi dolini rečejo danes Sešica.

Hudič je tam pod lisično rad počival. Kadar je bil truden, si je naredil tam en kamnit stol in se usedel in tam zadremal. Ma rep mu je nagajal. Kakor ga je denu, povsod ga je tiščalo. Zato je vzel sveder in preluknjaj stol. Še danes je tam.